

pewniak
na teście

polecane przez
egzaminatorów

William Szekspir

Hamlet

GREG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

Autor:
William Szekspir

Tytuł:
Hamlet

Przełożył:
Józef Paszkowski

Autorzy opracowania:
**Wojciech Rzehak
Agnieszka Woźny**

Korekta:
**Agnieszka Nawrot
Karolina Rymut
Agnieszka Woźny
Maria Zagnińska**

Okładka:
Aleksandra Zimoch

Ilustracje:
Jonasz Porywczy

ISBN 978-83-7327-023-7

Wydanie V zaktualizowane

Copyright by Wydawnictwo GREG®

2025

Wydawnictwo GREG®
31-979 Kraków, ul. Klasztorna 2B
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG®
zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.
Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

**Skład i łamanie:
BROS**

William Szekspir

HAMLET

Autor:	William Szekspir
Tytuł:	<i>Hamlet</i>
Gatunek literacki:	tragedia
Rodzaj literacki:	dramat
Czas i miejsce akcji:	zamek Elzynor w Danii, czas akcji bardzo trudny do określenia ze względu na wiele anachronizmów i niekonsekwencji autora w przytaczaniu faktów historycznych lub nawiązaniach do nich
Bohaterowie:	Hamlet – książę duński, Klaudiusz i Gertruda – para królewska, duch starego Hamleta – podstępnie zamordowanego przez Klaudiusza ojca księcia Hamleta; Horacy – przyjaciel księcia, Poloniusz – stary dworzanin – wielki intrygant, Laertes i Ofelia – jego dzieci, Ofelia to ukochana Hamleta
Problemy:	konsekwencje zbrodni, etyczne rozważania na temat zemsty, morderstwo jako wydarzenie, które prowadzi do zaburzenia naturalnego porządku świata

OSOBY

Klaudiusz – król duński

Hamlet – syn poprzedniego, a synowiec teraźniejszego króla

Poloniusz – szambelan

Horacy – przyjaciel Hamleta

Laertes – syn Poloniusza

Woltymand

Korneliusz

Rozenkranc

Gildenstern

Ozryk

Książdz

Marcellus

Bernardo

Francisko – żołnierz

Rajnold – sługa Poloniusza

Rotmistrz

Poseł

Duch ojca Hamleta

Fortynbras – książę norweski

Gertruda – królowa duńska, matka Hamleta

Ofelia – córka Poloniusza

Panowie, damy, oficerowie, żołnierze, aktorzy, grabarze, majtkowie, posłowie i inne osoby.

Rzecz się odbywa w Elzynorze¹.

Miejsce akcji

¹ *Elzynor (Elsynor)* – współcz. Helsingør, miasto portowe na znajdującej się nad cieśniną Sund wyspie Seeland w Danii. Bliskość zbudowanego pod koniec XVI wieku zamku Kronborg pozwala przypuszczać, że właśnie w nim umiejscowił Szekspir akcję swej tragedii. O samym zamku mógł uzyskać informację od angielskich aktorów występujących w Danii.

AKT I

SCENA 1

*Taras przed zamkiem.
Francisko na warcie.
Bernardo zbliża się ku niemu.*

Bernardo

Kto tu?

Francisko

Nie, pierwaj ty sam mi odpowiedz;
Stój, wymień hasło!

Bernardo

„Niech Bóg chroni króla.”

Francisko

Bernardo?

Bernardo

Ten sam.

Francisko

Bardzo akuratnie
Stawiacie się na czas, panie Bernardo.

Bernardo

Tylko co biła dwunasta. Idź, spocznij,
Francisko.

Francisko

Wdzięcznym wam za zluzowanie,
Bom zziął i słabo mi na sercu.

Bernardo

Miałeś

Spokojną wartę?

Francisko

Ani mysz nie przeszła.

Bernardo

Dobranoc. Jeśli napotkasz Marcella
I Horacego, z którymi tej nocy
Straż mam odbywać, powiedz, niech się spieszą.

Horacy i Marcellus wchodzą.

Francisko

Zda mi się, że ich słyszę. — Stój! kto idzie?

Marcellus

„Lennicy króla.”

Horacy

„Przyjaciele kraju.”

Francisko

A zatem dobrej nocy.

Marcellus

Bądź zdrow, stary.

Kto cię zluzował?

Francisko

Bernardo. Dobranoc.

Odchodzi.

Marcellus

Hola! Bernardo!

Bernardo

Ho! czy to Horacy

Z tobą, Marcellu?

Horacy

Niby on.

Bernardo

Witajcie.

Horacy

I cóż? Czy owa postać i tej nocy
Dała się widzieć?

Bernardo

Ja nic nie widziałem.

Marcellus

Horacy mówi, że to przywidzenie.

I nie chce wierzyć wieści o tym strasznym,
Dwa razy przez nas widzianym zjawisku;
Uprosiłem go przeto, aby z nami
Przepędził część tej nocy dla sprawdzenia
Świadectwa naszych oczu i zbadania
Tego widziadła, jeżeli znów przyjdzie.

Horacy

Nic z tego; ręczę, że nie przyjdzie.

Bernardo

Usiądź

I ścierp, że jeszcze raz zaszurmujemy
Do twego ucha, które tak jest mocno
Obwarowane przeciw opisowi
Tego, czegośmy przez dwie noce byli
Świadkami.

Horacy

Dobrze, usiądźmy; Bernardo!
Opowiedz, jak to było.

Bernardo

Przeszłej nocy,
Gdy owa jasna gwiazda na zachodzie
Tę samą stronę nieba oświecała,
Gdzie teraz błyszczący, i zamkowy zegar
Bił pierwszą, Marcel i ja ujrzeliśmy...

Marcellus

Przestań; spojrzycie tam: nadchodzi znowu.
Duch się ukazuje.

Bernardo

Zupełnie postać nieboszczyka króla.

Marcellus

Horacy, przemów doń, uczony jesteś.

Bernardo

Może być większe podobieństwo? powiedz.

Horacy

Prawda; słupię z trwogi i zdumienia.

Bernardo

Zdawałoby się, że chce, aby który
Z nas doń przemówił.

Dramat
szekspirowski –
duch na scenie

Wartość podnoszą. Woń ich uleciała:
Weź je na powrót, panie, w oczach bowiem
Każdej szlachetnie myślącej osoby
Najdroższe dary lichymi się stają,
Gdy dawca martwy. Oto są.

Hamlet

Cha-cha-cha! Więc jesteś uczciwa?

Ofelia

Mości księżę!

Hamlet

Czy jesteś piękna?

Ofelia

Co znaczą te pytania?

Hamlet

To, że jeżeli jesteś uczciwa i piękna, uczciwość twoja nie powinna mieć nic do czynienia z pięknnością.

Ofelia

Jak to, panie? Czy może piękność z czym lepszym chodzić w parze niż z uczciwością?

Hamlet

Zapewne, tylko że potęgą piękności prędzej obróci uczciwość w rajfurkę, niż wpływ uczciwości potrafi piękność na swoją modłę przerobić. Było to niegdyś

paradoksem, ale w nowszych czasach okazuje się pewnikiem. Kochałem dawniej waćpannę.

Ofelia

W rzeczy samej, dawałeś mi to księżę do zrozumienia.

Hamlet

Nie trzeba ci było tak rozumieć; bo cnota nie daje się w stary nasz pień wszczepić tak, żebyśmy trącić nim przestali. Nie kochałem cię wcale.

Ofelia

Tym bardziej więc zostałam zawiedziona.

Hamlet

Idź waćpanna do klasztoru; na co ci mnożyć grzesników? Ja sam jako tako jestem uczciwy, a przecież mógłbym sobie zarzucać takie rzeczy, że lepiej by było, gdyby mnie była matka na świat nie wydała. Jestem nadzwyczajnie dumny, mściwy, chciwy władzy; więcej mam przywar niż władz umysłowych do ich poznania, niż wyobraźni do dania o nich wyobrażenia i czasu do okazania ich w postępках. Czego się takie figury tłuc mają pomiędzy ziemią a niebem? Jesteśmy arcyhultaje, wszyscy, bez wyjątku; żadnemu z nas nie ufaj. Idź prosto do klasztoru. Gdzież waćpanny ojciec?

Ważny cytat;
Hamlet – poświęcenie uczucia do Ofelii w imię zemsty za śmierć ojca

Ofelia

W domu, mości księżę.

Hamlet

Zamknijże go na klucz, aby nigdzie indziej nie grał roli błazna, tylko we własnym domu. Bądź zdrowa.

Ofelia

na stronie

Panie, zmiłuj się nad nim!

Hamlet

Jeżeli za mąż pójść chcesz, dam ci w posagu tę przestrozę: Chociażbyś jak śnieg była czysta, jak lód nieskalana, przecież nie ujdiesz obmowy. Wstąp do klasztoru. *Adieu*. Albo jeżeli koniecznie potrzebować będziesz wyjść za mąż, to wyjdź za głupca, bo rozsądni ludzie wiedzą bardzo dobrze, jakie z nich czynicie potwory. Idź czym prędzej do klasztoru. *Adieu*.

Ofelia

na stronie

O nieba! wesprzyjcie go swą łaską!

KRÓTKIE OPRACOWANIE

Pewniak
na teście

to będzie na teście

KRÓTKO O UTWORZE

Hamlet to tragedia Williama Szekspira, uznawana za jedno z najwybitniejszych dzieł teatru elżbietańskiego. Drukiem utwór ukazał się w 1603 r. Z *Hamleta* pochodzi słynna kwestia *Być albo nie być (...)*. *Hamlet* składa się z **pięciu aktów i dwudziestu scen**, podział wprowadzono dopiero w 1709 r.

Miejsce akcji dramatu jest ściśle określone w didaskaliach, jest nim **znajdujący się w Danii zamek Elzynor**. Szekspir zerwał z zasadą jedności miejsca, przenosząc akcję w różne zakamarki pałacu. Wydarzenia rozgrywają się prawdopodobnie w XI w., na co wskazują historyczne okoliczności przedstawionych wydarzeń. Jest jednak mnóstwo argumentów, które przeczą tej tezie, np. ukazanie XVI-wiecznych realiów, aluzje do czasów współczesnych czy opisywana broń i zbroja. Taki zabieg mógł być próbą zasugerowania **ponadczasowej wymowy dzieła**.

Dramat dotyczy historii duńskiego królewicza, zobowiązanego przez powracającego z za grobu ojca do pomszczenia jego śmierci. Prowadzi to do szeregu nieszczeń i zbrodni i kończy się śmiercią niemal wszystkich osób dramatu. Hamlet, jako bohater jest bardzo niejednoznaczny, **ma skomplikowaną psychikę i jest targany wieloma sprzecznymi uczuciami, doświadcza konfliktów wewnętrznych**. Jego ostateczna ocena, chociażby w kategoriach moralnych, jest niemożliwa. Duński królewicz jest osobą wykształconą, postrzegającą świat przez pryzmat literatury i filozofii. Z jednej strony ma poczucie obowiązku wobec przysięgi złożonej ojcu, z drugiej – czuje niechęć wobec przemocy. Nie jest zdolny do podjęcia decyzji i konkretnego działania.

Szekspir zerwał z klasycznymi zasadami dramatycznymi. Nie respektował **zasady trzech jedności** (akcję poszczególnych aktów oddziela nawet kilka miesięcy, wydarzenia dzieją się w wielu miejscach, obok wątku głównego pojawiają się też epizody), zerwał z **zasadą decorum** (użył języka potocznego w wypowiedziach bohaterów, epatował okrucieństwem) oraz **zasadą jedności estetyk** (sceny tragiczne przeplatają się z komicznymi). Ponadto w *Hamlecie* nie występuje chór, wprowadzono na scenę zjawy i upiory, pojawiają się sceny zbiorowe, a psychika bohaterów została znacznie pogłębiona.

MOTYW KRWI I KORONY W *HAMLECIE*

O dramatach Szekspira zwykle się mówi, że dwoma nadrzędnymi motywami są w nich **krw** i **korona**. Należy je traktować jako **symbole** – odpowiednio – **zbrodni** i **władzy**. Ich obecność świadczyć może o głębokim przekonaniu Szekspira, iż w **otaczającym nas świecie każdemu przejściu władzy** (zdobyciu korony) **towarzyszyć musi przelana krew**, a jednostka jest niemal całkowicie zależna od wielkiej historii. Potwierdza to sytuacja, w jakiej Klaudiusz najpierw zostaje królem (zabija poprzedniego władcę), a później przestaje nim być (ginie z ręki mszczącego śmierć ojca Hamleta). Klaudiusz, po skrytobójczym mordzie na osobie własnego brata, musi jeszcze „tylko” poślubić żonę zmarłego, czyli swoją bratową, pełniąc tym samym czyn kazirodczy, a potem postanawia być wzorowym monarchą, rodzajem doskonałego władcy chrześcijańskiego rodem ze średniowiecznej literatury parenetycznej. To jednak mu się nie uda, popychany do działania przez Ducha ojca Hamlet zacznie coraz bardziej zbliżać się od odkrycia prawdy, a tym samym stanowić będzie zagrożenie dla osoby władcy. Klaudiusz znowu musi wkroczyć na drogę zbrodni, drogę, która doprowadzi go do własnej śmierci.

Koleje losów Klaudiusza zdają się potwierdzać tezę, że Szekspir pokazuje w swym dramacie wszechmocną machinę dziejów, będącą jednocześnie machiną śmierci. Raz uruchomiona przez popełnioną zbrodnię, rozpęda się i pociąga za sobą kolejne ofiary, zatrzymując się dopiero wtedy, gdy zginą wszyscy wplątani w jej tryby ludzie. Ginie przecież nie tylko bezpośredni sprawca pierwszej zbrodni, Klaudiusz, życie straci każdy, kto w jakiś sposób wplątał się lub został wplątany w konsekwencje dokonanego przezeń bratobójstwa: zmieniający własne zdanie i poglądy jak chorągiewka Poloniusz, fałszywi przyjaciele Rozenkranc i Gildenstern, nieszczęśliwie zakochana Ofelia, zbyt szybko zapominająca o zmarłym mężu Gertruda, oślepiony żądzą zemsty Laertes.

Przede wszystkim jednak zginie Hamlet, ponoszący – paradoksalnie – przynajmniej taką samą jak Klaudiusz moralną odpowiedzialność za wszystkie śmiertelne ofiary porachunków na szczytach władzy.

Z motywem władzy w *Hamlecie* wiąże się nazywanie dramatu „tragedią polityczną”. Jest to uzasadnione ze względu na ukazanie przez Szekspira brutalnej i bezwzględnej walki o władzę, opisanie stosunków panujących na dworze królewskim oraz zdemaskowanie służalczości dworzan i hipokryzji rządzących. Władza degeneruje człowieka, a ludzie ją sprawujący mogą bezkarnie popełniać najgorsze przestępstwa.

Pewniak
na teście

SZEKSPIR A „SPRAWA POLSKA”

W scenie otwierającej *Hamleta* Horacy mówi o zmarłym królu, iż ten *po bitwie zwyciężonej na lodach / Rozbił tabory Polaków*. Pomijając spory na temat precyzji przekładu, nie jest to jedyna wzmianka o Polsce w tym utworze. Najwięcej na tematy związane z naszym krajem dowiemy się ze sceny przemarszu wojsk Fortynbrasa przez Danię (akt IV, scena 4). Norweski królewicz udaje się *ku pewnym okolicom Polski*, by – wedle słów Kapitana – *zagarnąć / Marny kęs ziemi, z którego prócz sławy / Żaden nam inny*

Akt IV	Miejsce akcji	Czas akcji	Zdarzenia
scena 1	komnata w zamku	noc	Gertruda mówi królowi o śmierci Poloniusza
scena 2	inna komnata w zamku	noc	Rozenkranc i Gildenstern próbują dowiedzieć się, gdzie Hamlet ukrył ciało Poloniusza
scena 3	inna komnata w zamku	świt	Klaudiusz ogłasza Hamletowi decyzję o wysłaniu go do Anglii
scena 4	równina w Danii	ranek	przemarsz wojsk norweskich, monolog Hamleta na temat wojny i zabijania (koniec drugiej części tragedii)
(między scenami 4. a 5. jest kilka dni przerwy)			
scena 5	komnata w zamku	dzień	obłęd Ofelii i powrót Laertes z Francji
scena 6	inna komnata w zamku	dzień	Horacy otrzymuje list od Hamleta z informacją o jego ocaleniu
scena 7	inna komnata w zamku	dzień	król z Laertesem planują zamordowanie Hamleta

(między aktem IV a V jest noc przerwy)

Akt V	Miejsce akcji	Czas akcji	Zdarzenia
scena 1	cmentarz w pobliżu zamku	dzień następny	Hamlet nad grobem Ofelii, utarczka z Laertesem
scena 2	sala w zamku	dzień	śmierć głównych bohaterów (rozwiązanie akcji)

CYTATY, KTÓRE MOGĄ SIĘ PRZYDAĆ

Akt I, scena 2. Hamlet o zbyt wczesnym ślubie jego matki, która wyszła za Klaudiusza niecałe dwa miesiące po stracie swego pierwszego małżonka:

Hamlet

Oszczędność bracie, oszczędność! Przygrzane

Resztki przysmaków z pogrzebowej stypy

Można však podać na ucztę weselną. (str. 19–20)

Akt I, scena 2. Hamlet w rozmowie z Horacym mówi, iż widzi swego nieżyjącego ojca. Po wiekach dialog ten, traktujący o „widzeniu oczyma duszy” mottem ballady *Romantyczność* uczyni Adam Mickiewicz:

Hamlet

*Mój biedny ojciec!...
Zda mi się, że go widzę.*

Horacy

Gdzie?!

Hamlet

*Przed duszy
Mojej oczyma. (str. 20)*

Akt I, scena 5. Hamlet o istnieniu na świecie tajemniczych zjawisk i wydarzeń, których ludzki rozum nie jest w stanie rozwikłać. Adam Mickiewicz uczynił te słowa mottem II części *Dziadów* (1823 r.):

Hamlet

*O Horacy,
Więcej jest rzeczy na ziemi i w niebie,
Niż się ich śniło waszym filozofom... (str. 41)*

Akt II, scena 2. Poloniusz o szaleństwie Hamleta – uważa, że obłęd księcia jest być może tylko pozorny, a kryje się za nim przemyślany plan działania:

Poloniusz

Chociaż to wariacja, nie jest jednakże bez metody. (...) (str. 55)

Akt III, scena 1. Początek trzeciego, najslynniejszego monologu Hamleta, interpretowanego albo jako rozważania duńskiego królewicza nad koniecznością dokonania wyboru między podjęciem działania a pozostaniem biernym (lub – według innych interpretacji – między śmiercią a życiem, czyli są to rozważania nad popełnieniem samobójstwa):

Hamlet

Być albo nie być to wielkie pytanie. (str. 70)

Akt IV, scena 5. Słowa obłąkanej Ofelii, nawiązujące do legendy, według której córka piekarskiej została zamieniona w sowę, gdyż odmówiła Jezusowi chleba upieczonego przez matkę:

Ofelia

Mówią, że sowa była córką piekarza. (str. 114)

SPIS TREŚCI

Pewniak
na teście

← to będzie na teście

Hamlet

Akt I	5
Akt II	42
Akt III	68
Akt IV	103
Akt V	131

Krótkie opracowanie

Krótko o utworze	160
Krótkie streszczenie	161
Motywy	162

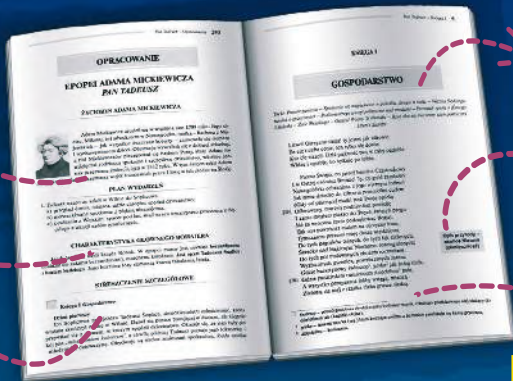
Pełne opracowanie

Biografia Williama Szekspira	164
Wyjaśnienie tytułu utworu	165
Geneza utworu	165
Czas i miejsce akcji	167
Bohaterowie utworu	168
Plan wydarzeń	169
Streszczenie szczegółowe	169
Charakterystyka głównego bohatera – Hamlet	174
Charakterystyka pozostałych postaci	176
Klaudiusz	176
Gertruda	176
Horacy	176
Poloniusz	177
Ofelia	177
Laertes	177
Rozenkranc i Gildenstern	177
Problematyka utworu	178
Teatr elżbietański	178
<i>Hamlet</i> jako dramat szekspirowski	180
Cechy dramatu antycznego i szekspirowskiego – porównanie	182

Motyw krwi i korony w <i>Hamlecie</i>	183
Szekspir a „sprawa polska”	183
Budowa i kompozycja utworu	184
Cytaty, które mogą się przydać	186
Indeks komentarzy do tekstu	188

Pewniak
na teście

← to będzie na teście

opracowanie

charakterystyka

problematyka

streszczenie

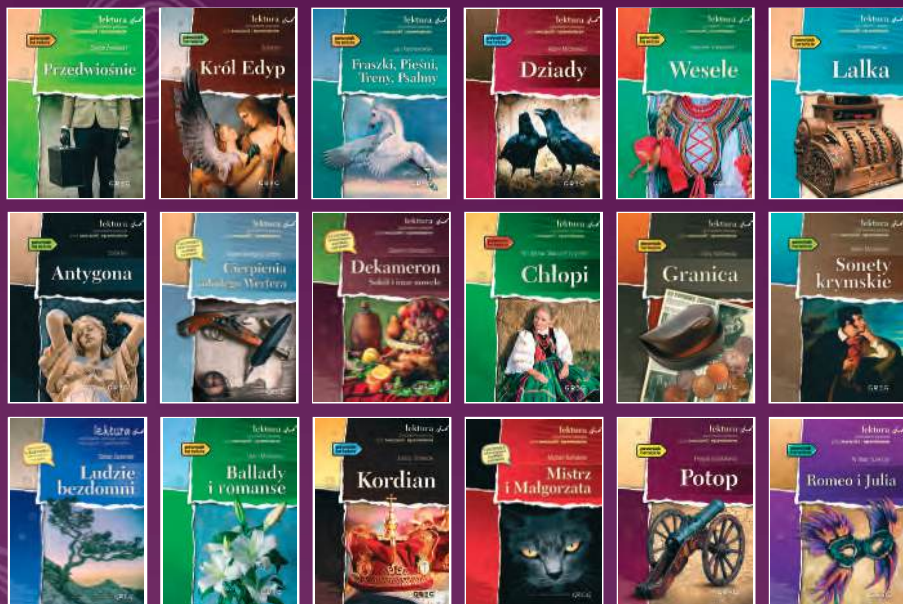
ważny cytat

pewniak
ucz się tego, o co zapytają!

Pewniak
na teście

lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.**

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

ISBN 978-83-7327-023-7

9 788373 270237 >

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl